

Thijs de smid – J.J. Cremer

Uitg. ten voordeele van Meijer Heijmans

1e druk in: Arnhem: D.A. Thieme, 1869. 26 p.

2e druk in: Novellen en vertellingen Leiden: A.W. Sijthoff, ca. 1885. 6e druk. p. 250-257.

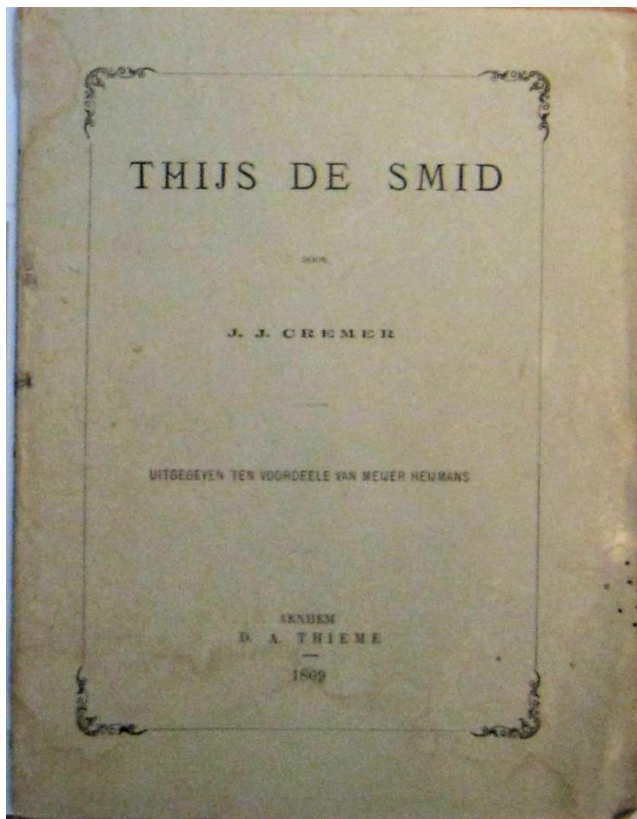
3e druk in: Romantische werken : vertellingen en schetsen. Deel 13. Amsterdam: D. Noothoven Van Goor, 1881. p. 123-130.

4e druk in: Novellen en vertellingen: deel 2. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij, [ca. 1887]. 7e druk. p. 250-257. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

5e druk in: Novellen en vertellingen. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij, [ca. 1889]. 8e druk. Romantische werken. p. 250-257.

6e druk in: Leidsche herdrukken, no. 35. Leiden: A.W. Sijthoff, [1906]. P. 57-64. Fabriekskinderen - Monte-Carlo – Naar omhoog enz.

Titelpagina 1869:

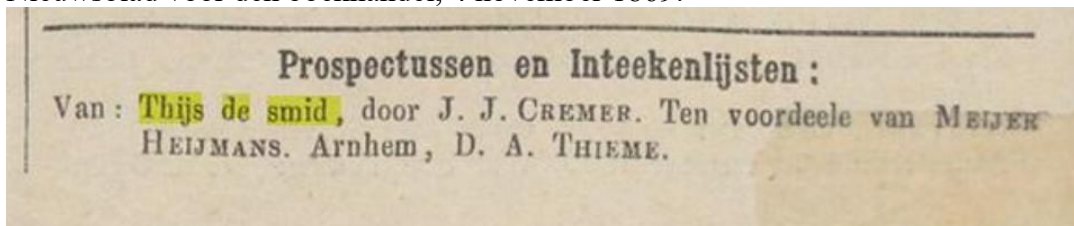
Arnhemsche courant, 29 oktober 1869:

De opregte Haarlemsche courant, 4 november 1869:

Nieuwsblad voor den boekhandel, 4 november 1869:

Bataviaasch handelsblad 11 december 1869:

Over het geringe van het congres...
 Voor eenige jaren werd zekere Meijer Hijmans te Groenlo
 het licht van verscheidene brandstichtingen aldaar en zelfs
 in hechtenis genomen, doch wegens gebrek aan bewijs
 vrijgelaten. Hoewel hij zijne onschuld staande hield, werd
 dit door niemand geloofd, zelfs niet nadat de wezenlijke
 dader ontdekt en gestraft was. De onschuldige man
 werd geschuwd en zag den handel, waarvan hij leefde,
 geheel te gronde gaan, zoodat hij tot een behoeftigen staat
 verviel. Zijn lot wekte de sympathie der heeren Ph. Bello
 en S. Susan te Deventer op, die een beroep op de natie
 deden, om de schade, die de verdwaasde publieke opinie
 aan Heijmans berokkend had, te vergoeden. Deze poging
 werd met zulk een gelukkigen uitslag bekroond, dat aan
 de genoemde heeren in den tijd van veertien dagen de som
 van f 1314 ingezonden werd, terwijl de heer J. J. Cremer
 zijn talent ook aan de goede zaak wil dienstbaar maken
 en zijne novelle *Tijs de Smid* ten voordeele van den ramp-
 spoedigen man uitgeeft. Met zulke krachtige hulp is het
 te hopen, dat hij het doorstane leed weldra vergeten zal.

Onze tolk, 1869:

Wij hebben nu ook ontvangen de nieuwe novelle van J. J. Cremer,
 get. *Thijs de Smid*. (f —,40, geb. f 1.) Uitgegeven ten voordeele van
 Meijer Heijmans, die zooals ge weet uit de preventieve gevangenis is
 ontslagen, omdat *zijn onschuld volkomen was aan het licht gebracht*.
 't Spijt ons dat wij het moeten zeggen, maar de verwachting die wij
 van deze novelle hadden, is zeer teleurgesteld. Wij hadden van onzen
 genialen schrijver nu een kabinetstukje verwacht, maar 't is niets dan
 een ordinaire schets. Als wij er vroeger geen ophief van hadden ge-
 maakt, zouden wij er nu over gezwegen hebben.

Nieuwsblad voor den boekhandel 26 december 1869:

Daar ik gaarne zou willen afrekenen betreffende de uitgave
 DTHIJS DE SMID, door J. J. CREMER. — Uitgegeven ten
 voordeele van Meijer Hijmans —
 verzoek ik de onverkochte ex. terug, of althans opgave van het on-
 verkochte, vóór 8 Januari.
 Arnhem, 18 Dec. 1869. D. A. THIEME. [2730]

Arnhemsche courant, 26 februari 1870:

Wij vernemen dat door den uitgever van
Thijs de Smid, door J. J. Cremer, uitgegeven
 ten voordeele van Meijer Hijmans, als saldo
 der voorloopige afrekening reeds een bedrag
 van f 1665.11 aan de heeren Bello en Susan te
 Deventer is overgemaakt.

Algemeen handelsblad, 27 februari 1870:

Wij vernemen dat door den uitgever van *Thijs de Smid*, door J. J. Cremer, uitgegeven ten voordeele van Meijer Hijmans, als saldo der voorloopige afrekening reeds een bedrag van f 1665.11 aan de heeren Bello en Susan te Deventer is overgemaakt. (Arnh. Ct.)

Algemeen dagblad van Nederland, 28 februari 1870:

Men verneemt, dat door den uitgever van *Thijs de Smid*, door J. J. Cremer, in 't licht verschenen ten voordeele van Meijer Hijmans, als saldo der voorloopige afrekening reeds een bedrag van f 1665,11 aan de heeren Bello en Susan te Deventer is overgemaakt.

Nieuwsblad voor den boekhandel, 9 maart 1870:

Thieme (D. A.). SCHIMMEL, Mary Hollis. Mag. f. d. Lit. d. Ausl. 3. — CREMER, *Thijs de Smid*. Volksbl. 7. — KOELMAN, In Rome. Tijds. 3. — CELESTINE. Rob's moeder. Letteroef. 3.

Zutphensche courant, 21 maart 1872:

**Gesticht voor Ouden van Dagen,
te Egmond aan Zee.**

In dank ontvangen van mevr. T. voor de loterij: een groot en een klein speldekussen, een handwerk, een lucifersdoos; drie eijer-netjes; 1 Ex. Cremer. *Thijs de Smid*; 1 Ex. Booms, Kissingen, een episode uit den oorlog van 1866; en 1 Ex. Liefdegave geofferd op het altaar der zending.

Nieuwsblad voor den boekhandel, 11 maart 1873:

UITSLAG VAN DE VEILING
van ongebonden BOEKEN EN KOPIJEN,
uitgegeven en aangekocht door den Heer D. A. THIEME te Arnhem.
Donderdag 6 en Vrijdag 7 Maart 1873, te Amsterdam.

De zeven afv. te zamen 1 vol. 80. —
 Cremer (J. J.), Daniël Sils. Twee dln. Gr. 8o. *Met contract.*
 1 ex. voor f 165.— Van den Heuvell en van Santen.
 — Sinte-Klaas, Oud- en Nieuwjaar. Viervertellingen. Post 8o.
 269 ex. à 59 ct. A. W. Sijthoff.
 — Wouter Linge. Novelle. Kl. 8o.
 1056 ex. à 16 ct. Dezelfde.
 —, Fabriekskinderen. Eene bede, doch niet om geld. Kl. 8o.
 862 ex. à 10 ct. Gebr. Koster.
 — (J. J.), Anna Rooze. Tweede druk, 3 dln. Post 8o.
 945 ex. à f 1.60. T. Kouwenaar.
 —, **Thijs de Smid**. Kl. 8o. *Zonder copijrecht.*
 482 ex. voor f 38.— H. G. Bom.

Opregte Haarlemsche courant, 29 april 1873:

K O O P J E S !
 In het BOEKEN-MAGAZIJN van H. G. BOM, Warmoesstraat, bij de St. Olofspoort,
 M. 403, te Amsterdam.
CREMER, Thijs de smid, 30 ct., op best papier 50 ct. — **VAN OOSTERZEE, Op reis**, bladen uit
 portef., 50 ct., gebonden 90 ct. — **F. SPIELHAGEN, Binnen de perken**, een keurige nieuwe
 roman in 4 dln., op best papier, met 4 titelplaten, naar C. C. A. LAST, voor f 3, in plaats van f 9.90. — **J. P.**

De standaard 2 maart 1874:

K O O P J E S.
 In het BOEKEN MAGAZIJN van H. G. BOM, Warmoesstraat
 bij de St. Olofspoort, M 403, te Amsterdam.
CREMER, Thijs de Smid, f 0.15. Idem op best papier f 0.25.
F. SPIELHAGEN, Binnen de perken, eene keurige nieuwe roman in 4 dln. op best
 papier met 4 Titelplaten, naar C. C. LAST, voor f 3.— in plaats van f 9.90.

Brinkman, 1878:

— Aan 't kleine rivierke. Overbetuwsche vertelling. Leid., A. W. Sijthoff. 1867. 4o.	0,20.
— Op de kniehorst. Leiden, A. W. Sijthoff. 1867. 4o.	0,50.
— Openbare brief aan Z. Ex. den Minister van Binnenlandsche Zaken. Opgenomen	0,20.
„Het Vaderland.“ 's Hage, Mart. Nijhoff. 1870. gr. 8o.	0,20.
— Overbetuwsche novellen. (Grietje op 't Hönigsarf. — 't Kriekende kriekske. — Op	0,50.
de Kniehorst. — 't Blinkende Hoantje.) Leiden, A. W. Sijthoff. 1871. post-8o.	0,50.
— Overbetuwsche novellen. 2e st. (Bruur Joapik. — Aan 't kleine rivierke. — 't Pauwe-	0,50.
veerke.) Leiden, A. W. Sijthoff. 1872. post-8o.	0,50.
— Overbetuwsche novellen. Nieuwe geill. uitg. Leiden, A. W. Sijthoff. 1875. post-8o. afl.	0,25.
1 en 2. Met 2 platen. Compleet in 25 aflev. met 16 platen. Per aflev.	0,25.
— Overbetuwsche novellen en andere vertellingen. (Kruuzemuntje. — Van binnen en van	0,50.
buiten. — Mijn oude Jacob. — Een oudejaarsavond. — Wouter Linge.) Leiden, A. W.	0,50.
Sijthoff. 1872. post-8o.	0,50.
— 't Blinkende Hoantje. Leiden, A. W. Sijthoff. 1867. 4o.	0,50.
— 't Kriekende kriekske. Leiden, A. W. Sijthoff. 1867. 4o.	0,50.
— 't Pauweveerke . Leiden, A. W. Sijthoff. 1867. 4o.	0,50.
— Thijs de smid . Uitgegeven ten voordeele van Meijer-Heijmans. Arnh., D. A. Thieme.	1,—.
(Amst., H. G. Bom.) 1869. kl. 4o. f 0,40; op best papier	7,50.
— Tooneelspelers. Leiden, P. van Santen. 1875. roy. 8o. 3 dln.	

Zie Bibliotheek (Algem.), — Bibliotheek van Volksvoordrachten, — Guldens-Editie, — Novellen (Nederl.),
 — Viasschers gevangen, — Woordje.

Nieuwsblad voor den boekhandel, 21 augustus 1877:

UITSLAG VAN DE VEILING
 van ongebonden *BOEKEN*,
 op *Dinsdag 14 Augustus 1877*,
 door
 G. THEOD. BOM.

648 ex. voor f 1.—.	J. Vlieger.
Cremer (J. J.), Thijs de smid . Zonder Kopyrecht.	
506 ex. voor f 11.50.	D. Bolle.
Czerny (Ch). Twaalf voorspelen voor piano, orgel en harmonium.	

Algemeen handelsblad, 29 maart 1881:

van Atjehhoofd. 1 deel f 1.
 16. J. J. CREMER. **Thijs de Smid**. Aardige Novelle, f 0 50.
 17. J. J. CREMER. Wouter Linge. Idem met Portretten.
 f 0 60.

Nederland, 1885:

THIJS DE SMID

DOOR

A. DE VISSER.

Zooeven had de dorpsklok negen uur geluid. 't Was voor

De Veluwsche familie Tulleken, 1885:

Aug. 1672. — Over de Zutfensche Cremers, zie o. a. *Nav.* XXX, 272. Jacobus Jan Cremer, geb. 1 Sept. 1827 te Arnhem, de vermaarde Overbetuwsche novellist, ridder der orde v. d. N. L., officier van den Eikenkroon, † 5 Juni 1880 te 's Gravenhage, J. L. Brouérius v. Nidek (gehuwd 1852) met kroost achterlatende. Inzonderheid dragen zijne geschriften «De Fabriekskinderen», en «**Thijs de Smid**» (tegen de preventieve hechtenis) rijkgezegende vruchten voor het maatschappelijk leven, dat hij door en door kende en nooit onbestudeerd liet. Zijn stoffelijk overschot werd te 's Gravenhage aan den nieuwen Scheveningschen weg bijgezet, bij welke gelegenheid de heeren A. Ising, Mr. L. G. Greeve en W. A. Hattinga Raven eene diepgevoelde hulde brachten aan Cremer's talent.

Nieuws en advertentieboode voor Den Helder, 16 januari 1886:

— Oudeschild, 15 Januari.

Voor de leden der societeit »Neptunus” trad gisteren als spreker op de heer Koppen, met Justus van Maurik's »Een plezierige nacht.” De heer Kroon leverde daarna een bijdrage, en wel: »Thijs de Smid,” van Cremer. Beide stukken werden met aandacht gevolgd en met genoeg gehoord, evenals de bijdragen, welke door eenige andere leden der vereniging werden gehouden.

Heldersche en Nieuwdieper courant, 18 november 1891:

Oosterleek. Donderdag jl. hield onze vereeniging Nut en Genoegen hare derde gezellige bijeenkomst. Slechts 6 dames en 19 heeren waren aanwezig. Na de traditioneele werkzaamheden kreeg de heer P. Schuurman als eerste spreker het woord. Niettegenstaande zijn onderwerp zoo lang was, dat hij het in twee gedeelten las, hebben de aanwezigen onder het voorlezen van „De Vondeling” van Louise Stratenus geen oogenblik verveeld. Bewijs genoeg, dat 't boeide. De heer Steggerda las, als tweede spreker een schetsje van J. J. Cremer, nl „Thijs de smid.” Met „Hulp in Nood” door mej. Roos-Paarlberg, „Een vreeselijke misdaad” door P. Ruiter, „Roosje” door mej. Hoogland-Visser en „Een vraag” door de neersten spreker, werd de avond verder gevuld. Wat er nog meer was werd in petto gehouden omdat het reeds over tien was en de voorzitter er dus een eind aan moest maken.

Op Cremer's voorbeeld.

Wijlen Jan Jacobus Cremer heeft nu ongeveer 35 jaar geleden voor een ongelukkige, van brandstichting beschuldigde, preventief gevangen genomene, later vrijgesprokene, maar daarna even diep ongelukkige (zijn bedrijf was middelerwijl te niet gegaan) zijn novelle „Thijs de Smid” geschreven, welke wijlen D. A. Thieme te Arnhem belangeloos heeft uitgegeven. 't Bracht den armen smid een bate van f 1800. (Authentieke opgave van den schrijver aan onderg.)

Van die novelle heb ik, onder het oog van Cremer zelven en met diens goedkeurenden lof, een dichtertlijke bewerking vervaardigd (wil men liever: een „berijming”, soit!) en die wenschte ik nu gratis af te staan en uit te geven ten voordeele van de slachtoffers der staking, vooral van hun

arme, onschuldige vrouwen en kinderen. Wanneer nu die poging ook eens f 1800 of meer opbracht, bv. 7200 ex. à 25 cts., wat zou ik mij verheugen en mijn ouderdom daardoor verkwikt worden! Het tegenwoordige geslacht herinnert zich Cremer's „Thijs de Smid” niet meer. In zijn gewijzigden vorm moge het evenveel, kan 't zijn, nog meer inteekenaars vinden dan de oorspronkelijke novelle, tot heil van de verdoelden!

Ik verberg, vooralsnog, mijn naam onder de letters D. D.; vermogende en filantropische uitgevers, die geneigd zijn, ter wille van hun arme landgenooten te doen wat wijlen de heer Thieme deed voor een bijzonder persoon, kunnen dien naam te weten komen bij de redactie dezer courant.

wijzigden vorm moge het evenveel, kan t
zijn, nog meer inteekenaars vinden dan
de oorspronkelijke novelle, tot heil van de
verdoolden!

Ik verberg, vooralsnog, mijn naam onder
de letters D. D.; vermogende en filantro-
pische uitgevers, die geneigd zijn, ter wille
van hun arme landgenooten te doen wat
wijlen de heer Thieme deed voor een
bijzonder persoon, kunnen dien naam te
weten komen bij de redactie dezer courant.

Aan de redacties van andere bladen, ook
buiten de stad, wordt verzocht, dit „In-
gezonden” in hun kolommen over te
nemen, opdat mijn aanbod daardoor alge-
meene bekendheid erlange.

D. D.

Westlandsche courant, 26 maart 1904:

— Hedenavond bereidde de Vrijzinnige Jon-
gelingsvereeniging „Nieuw Leven”, afd. Hon-
selaarsdijk, in café „Sport”, een gezelligen avond
aan haar leden en donateurs.

De heer Scheurkogel opende de bijeenkomst
met een mededeeling omtrent het optreden van
een spreker van het Hoofdbestuur in het najaar
en gaf het woord aan den heer Bottema, die
het ernstige gedeelte van 't programma af-
werkte door 't voordragen van een drietal mooie
schetsen van Cremer, getiteld: „Thijs, de smid”;
„In den spoorwagen” en „Het jawoord”.

De leden voerden daarna een drietal aardige
blijspelen op, n.l.: „Een uurtje in een kiesver-
eeniging”; „Een lastige overbuur” en „Zoo heer,
zoo knecht”.

't Was er gezellig en de aanwezigen vermaak-
ten zich kostelijk met 't spel. Ook door zulk
werk wint de jonge vereeniging de belangstelling
van hen, die met haar streven op ander ge-
bied zijn ingenomen.

„Leidsche Herdrukken,”

EEN DUBBELTJE PER DEEL.

- No. 28. J. J. A. GOEVERNEUR:**
Avonturen in den Nieuwjaarsnacht.
- No. 29. J. J. CREMER:**
Een Vriend van den Huize. — Op den Zolder.
- No. 30. JOHAN GRAM:**
Twee Contrasten. — Een huwelijksreisje. — Een sonderling condoleance-bezoek. — Een vriend uit de Oost.
- No. 31. Mr. C. VOSMAER:**
Een Pelgrimsstocht naar de Weddestee. — Een preek in 1689. — Mona.
- No. 32. J. J. CREMER:**
Het Einde. — Een dag in de residentie.
- No. 33. G. J. SPOOR:**
Grootvader. — Een Familiegeschiedenis.
- No. 34. T. PLUIM:**
Marie.
- No. 35. J. J. CREMER:**
Fabriekakinderen. — Monte Carlo. — Naar omhoog. — Wat vader Harmen vertelt. — Het jawoord. — Alles wel: 't lot in den kerkbuil. — Thijs de smid.
- No. 36. R. KOOPMANS VAN BOEKEREN:**
Mag ik u „moeder” noemen. — Muisjes sonder staartjes.
- No. 37. J. VAN RENNES:**
Een huishouden van Jan Steen. — Mijn zwarte vriendin. — Jan de wascher. — De „Honderdduizend”.
- No. 38. GERARD KELLER:**
Onze Minister.
- No. 39. J. J. A. GOEVERNEUR:**
Gaston van Frankrijk.
- No. 40. JOHAN GRAM:**
De roode handschoen. — Een nalatenschap. — Het hofje van Kelderman.

UITGAVE A. W. SIJTHOFF, LEIDEN.

Hoornsche courant, 29 december 1914:

Oosterleek. Donderdag jl. hield onze vereeniging Nut en Genoegen hare derde gezellige bijeenkomst. Slechts 6 dames en 19 heeren waren aanwezig. Na de traditioneele werkzaamheden kreeg de heer P. Schuurman als eerste spreker het woord. Niettegenstaande zijn onderwerp zoo lang was, dat hij het in twee gedeelten las, hebben de aanwezigen onder het voorlezen van „De Vondeling” van Louise Stratenus geen oogenblik verveeld. Bewijs genoeg, dat 't boeide. De heer Steggerda las, als tweede spreker een schetsje van J. J. Cremer, nl „Thijs de smid.” Met „Hulp in Nood” door mej. Roos-Paarlberg, „Een vreeselijke misdaad” door P. Ruiters, „Roosje” door mej. Hoogland-Visser en „Een vraag” door de neersten spreker, werd de avond verder gevuld. Wat er nog meer was werd in petto gehouden omdat het reeds over tien was en de voorzitter er dus een eind aan moest maken.

Ierseksche en Thoolsche courant, 27 februari 1925:

„De metseldiender” door Jan van Beers, spelend in het Vlaanderen-land, op gevoelvolle wijze voorgebracht door den heer G. A. van Overbeeke werd met ademlooze stilte aangehoord, terwijl niet minder aandacht werd geschonken aan Cremer's Thijs de smid, dat op keurige wijze door den heer J. J. van Elsäcker werd vertolkt. Het stormacheig applaus dat beiden in ontvangst hadden te nemen, was wel verdiend. Het slot van het programma werd gevormd door eenige muzikale stukken door hetzelfde ensemble dat inderdaad een waardig besluit was van dezen zeer goed geslaagden avond.

Nieuwe Hoornsche courant, 7 januari 1928:

Jaarboek Letterkundig museum, 1999:

Jaarboek Letterkundig Museum 8

24 zaten immers toch altijd vol! Het liefst las hij echter voor eigen rekening, dan kreeg hij de volledige opbrengst zelf in handen. Overigens kwamen de opbrengsten van zijn voordrachten niet altijd ten goede aan Cremer en zijn gezin. Cremer was een sociaal bewogen mens en menigmaal bestemde hij de revenuen - gevraagd of ongevraagd - voor een goed doel. Ook de opbrengsten van zijn letterkundig werk waren soms bestemd voor anderen. Zo werd Een winternacht (1854) 'Uitgegeven ten voordeele van eerlijke armoede,' de opbrengst van Frederik Hendrik Hendriks, de schilder van Wolfhezen (1865) was bestemd voor de weduwe van Cremers voormalige leermeester en **Thijs de Smid** (1869) werd 'Uitgegeven ten voordeele van Meijer Heijmans'.⁷ Een scherp oog voor misstanden en de behoefte daar iets aan te veranderen treffen we herhaaldelijk in Cremers werk aan. Met verhalen als Een winternacht (1854), De predikantsdochter (1855), Een winteravond (1856) en Wouter Linge (1861) deed Cremer een beroep op het medelijden, maar vooral ook op de beurs van degenen die het zich konden permitteren goede doelen te ondersteunen. In de roman Anna Rooze (1868) hield hij een pleidooi voor afschaffing van de preventieve hechtenis en in de roman Hanna de Freule (1873) behandelde hij probleem van de werkstaking. In korte schetsen als De oorlog een noodzakelijk kwaad (1871) en de Brief van Jan Stukadoor, metselaar. Aan alle Nederlandsche Werklieden, leden en geen-leden der Internationale (1871) met het bijbehorende Antwoord van Jan Stukadoor aan Piet Schaver (1872) komen resp. oorlog en opkomend communisme aan de orde. Daarnaast bleef bij de voordrachtskunstenaar Cremer de belangstelling voor het toneel bestaan. Hij schreef toneelstukken als Boer en edelman (1864), Emma Berthold (1865) en de eenakter Titulair, klucht of geen klucht (1874). In de roman Tooneelspelers (1876) behandelde hij de problemen van de in die tijd laag op de sociale ladder staande toneelspelers. Samen met J.N. van Hall, H.J. Schimmel en Jan van Beers richtte Cremer in 1870 het Tooneelverbond op, een vereniging die zou moeten proberen het vervallen Nederlandse toneel uit het dal te halen. In het Tooneelverbond speelde hij overigens slechts een rol op de achtergrond. In 1877 verscheen het eerste deel van de veertien delen Romantische

Laatst bijgewerkt: 8 augustus 2022.

www.jacobcremer.nl